

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ปิ่นอนงค์ พะนิจรัมย์¹
ประวิต เอราวรรณ์²
มณูญ ศิวารมย์³

บทคัดย่อ

การวิจัยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) เพื่อหาประสิทธิภาพของ หลักสูตรท้องถิ่นที่ทดลองสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามเกณฑ์ 80/80 3) เพื่อหา ดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่นที่ทดลองสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ 4) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองและ 5) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนหนองหัวคูปวงประชานุเคราะห์ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง แนวคำถามการสนทนากลุ่ม หลักสูตรท้องถิ่น แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียน สติติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบค่าที (t-test Dependent Samples.)

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่ครบถ้วนซึ่งมีความสอดคล้องกัน ประกอบด้วย คำชี้แจงในการใช้หลักสูตร ความนำ วิสัยทัศน์ พันธกิจ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ เนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดการเรียนการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$)

¹นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมีคุณภาพดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เท่ากับ 84.03/85.00

2.2 ผลการหาค่าดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่นที่สอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.7065

2.3 นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของ หลักสูตรท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$)

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น, การวิจัยผสมวิธี, ประสิทธิภาพของหลักสูตร, ดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตร, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

The Development of a Local Curriculum on Local Fabric Product Design in the Learning Strand of Profession and Technology for Matthayomsueksa 4

Pinanong Phanitrum¹

Prawit Erawan²

Manoon Siwaram³

Abstract

The purposes of this research were : (1) to develop a local curriculum on local fabric product design in the learning strand of profession and technology for Matthayomsueksa 4, (2) to find out an efficiency of the local curriculum in teaching experiment using the lesson plans created by the researcher with the criteria 80/80, (3) to examine an effective index of the developed local curriculum, (4) to compare before and after learning achievements of the students taught using the local curriculum on local fabric product design and (5) to investigate the students' satisfaction with teaching and learning via the lesson plans of the local curriculum. This study was a mixed methodology research. The research samples consisted of 30 students from Matthayomsueksa 4/2 class attending Nong Hua Koo Puang Pracha Nukhroe, Udon Thani, obtained using the purposive sampling technique. Research instruments consisted of semi-structure interviews, group discussion questions, a local curriculum, lesson plans, a 30-item multiple choices learning achievement test, two 10-item multiple choices objective tests and a 30-item 5 rating scales satisfaction questionnaire. Statistics used in data analyses were percentage, mean, S.D. and dependent t-test. The results of the research were as follows :

1. The developed local curriculum consisted the following elements : rationale, introduction, vision, mission, morale, objectives, learners' competencies, desired qualifications, curriculum structure, subject and learning standards, learning standards and indicators, course description, units, learning arrangement, contents, time, instruction guidelines, educational media and resources, and learning evaluation and measurement. the local curriculum was evaluated at high level. ($\bar{X} = 4.30$)

2. The local curriculum on the local fabric product design in the learning strand of profession and technology for Matthayomsueksa 4 had following standardized criteria :

2.1 The efficiency of the proposed local curriculum was 84.03/85.00.

2.2 The effectiveness index of the local curriculum, taught by using the developed lesson plans, was 0.7065.

2.3 The students who learned using the local curriculum had learning achievements after studying higher than before at statistical significance level of .05

2.4 The students satisfaction with the learning plan of the local curriculum were high level. ($\bar{X} = 4.26$)

Keywords : development of the local curriculum, mixed method research, efficiency of local curriculum, effectiveness index of the local curriculum, learning achievement, satisfaction

บทนำ

การเรียนรู้ที่อาศัยปัญหาในชุมชนท้องถิ่นเพื่อตอบสนองต่อความมุ่งหมายของชาติแม้การศึกษาของประเทศจะขยายตัวเพียงใดยังพบว่าการเรียนรู้ของเด็กยังไม่สมบูรณ์ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้หมดผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน เพื่อสามารถปรับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงมีความสำคัญถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรแกนกลางในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยกระทรวงศึกษาธิการ ชวลิต ชูก่าแพง (2551 : 49) ได้กล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงต้องจำเป็นต้องใช้ลักษณะกระบวนการเทคนิควิธีการทั้งหมดในการจัดทำหลักสูตรและการจัดเนื้อหาสาระและประมวลประสบการณ์ในหลักสูตรที่จัดทำขึ้นมา เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของนักเรียน โรงเรียนและชุมชน โดยเหตุนี้หากหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีจุดมุ่งหมายสำหรับใช้ในชุมชนแห่งหนึ่งแห่งใดเฉพาะก็ย่อมสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้มากที่สุดในการพัฒนาหลักสูตร ตั้งแต่อดีตมาจนปัจจุบันในประเทศไทยนั้นแต่โบราณจะเห็นว่าผ้าพื้นเมืองเป็นผ้าที่กลุ่มชนหรือสามัญชนคนทั่วไปใช้กันทั้งชายและหญิงเป็นปัจจัยสำคัญในการครองชีพปัจจัยหนึ่ง ผ้าพื้นเมืองมีทั้งผ้าไหมและผ้าฝ้าย เป็นผ้าทอที่ใช้ประจำวันที่ต่างบ้านต่างทอต่างใช้ (ปิยะพร กัญชนะ, 2546 : 45) เช่นเดียวกับชุมชนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ชาวบ้านมีภูมิปัญญาเรื่องผ้าพื้นเมืองชุมชนได้รวมกันผลิตผ้าพื้นเมืองขึ้นมา ได้แก่ ผ้าฝ้าย ผ้าไหม และด้ายประดิษฐ์ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ตลาดมีความต้องการและเป็นสินค้าที่สามารถนำรายได้เข้าสู่ชุมชนได้อย่างดีและเมื่อนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายในตลาดที่กว้างขึ้นทำให้พบปัญหาสำคัญคือ ผ้าพื้นเมืองของชุมชนตำบลหนองหัวคูไม่มีการออกแบบผลิตภัณฑ์มารองรับจึงทำให้ไม่สามารถขยายตลาดได้เท่าที่ควร ดังนั้นจึงสมควรมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง นัฐณรงค์ กบรัตน์ (2549 : 21-30) ได้กล่าวว่าถ้าต้องการจะให้ผลิตภัณฑ์เจริญเติบโตย่อมประกอบขึ้นด้วยส่วนประกอบของการออกแบบโดยส่วนประกอบต่าง ๆ จะรวมตัวขึ้นเป็นผลงานส่วนจะมีความน่าสนใจหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของผู้ออกแบบ ซึ่งสอดคล้องกับธีระชัย สุขสด (2544 : 88-92) กล่าวถึงหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ไว้ว่าผลิตภัณฑ์ที่ดีย่อมเกิดมาจากการออกแบบที่ดี

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีได้ศึกษาความสำคัญปัญหาและประโยชน์ของหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าว พบว่า หากได้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองจะทำให้คนไทยเห็นความสำคัญผ้าพื้นเมืองมากขึ้นและเกิดความภาคภูมิใจในชุมชนทั้งในส่วนของภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองครูผู้สอนและนักเรียน โดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้นักเรียนจะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพพร้อมสืบทอดและอนุรักษ์ผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองตามหลักสูตรนี้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง
2. เพื่อหาคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง ดังนี้

2.1 เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นที่ทดลองสอน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่นที่ทดลองสอน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้

2.3 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น

2.4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น

วิธีการวิจัย

วิธีการวิจัยใช้แบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี หลักสูตรท้องถิ่น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศึกษานิเทศก์และจัดการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนนักเรียนจำนวน 6 คน กลุ่มที่สองกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการจัดเนื้อหาและการจัดกิจกรรมของหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 8 คน ได้แก่ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 3 คน ผู้ปกครองนักเรียน 3 คน รวม 14 คน เพื่อกำหนดองค์ประกอบและกรอบเนื้อหาของหลักสูตรวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง ได้แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญได้แก่ ให้ขยายโครงสร้างเวลาเรียน สื่อการเรียนรู้ให้มีเพิ่มขึ้น เมื่อประเมินหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ปรากฏว่ามีคะแนนเฉลี่ย 4.30 อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมาก

2. ขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ประชากรที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวทรธานี เขต 4 จำนวน 9 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 1,077 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนหนองหัวคูปวงประชาอนุเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวทรธานี เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) แล้วดำเนินการดังนี้

2.1 ทดสอบก่อนเรียน (pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.90 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

2.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 22 ชั่วโมง

2.3 ทดสอบหลังเรียน (post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดิมและให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ ที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.25-0.53 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.73

2.4 สัมภาษณ์ความพึงพอใจต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างกับนักเรียนจำนวน 6 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มนักเรียน เก่ง ปานกลางและอ่อน กลุ่มละ 2 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์องค์ประกอบหลักสูตรโดยการวิเคราะห์เนื้อหา
2. ประเมินหลักสูตรโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยการหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละและวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรโดยการใช้สูตรคำนวณหาค่าดัชนีประสิทธิผล
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยการทดสอบค่าที (t-test dependent samples) และวิเคราะห์ความพึงพอใจโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
5. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ความพึงพอใจโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่ครบถ้วนและสอดคล้องซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจงในการใช้หลักสูตร ความนำ วิสัยทัศน์ พันธกิจ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร สารและมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดช่วงชั้น คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาหลักสูตร เวลาเรียน แนวการจัดการเรียนการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$)
2. ผลการหาคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ดังนี้
 - 2.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เท่ากับ 84.03/85.00
 - 2.2 ผลการหาค่าดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่นที่สอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.7065
 - 2.3 นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 - 2.4 ความความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$)

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและจัดการสนทนากลุ่มเพื่อกำหนดองค์ประกอบและกรอบเนื้อหาของหลักสูตรวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรมีองค์ประกอบ 19 องค์ประกอบ ได้แก่ คำชี้แจงในการใช้หลักสูตร ความนำ วิสัยทัศน์ พันธกิจ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร สารและมาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ เนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดการเรียนการสอน สื่อและแหล่ง การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า เมื่อประเมินหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ปรากฏว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบที่ครบถ้วนและสอดคล้องกัน 19 องค์ประกอบ คะแนนเฉลี่ย 4.30 อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบ (Taba, 1962 : 10) และไทเลอร์ (Tyler, 1949 : 1) ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกันว่าองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญมี 4 ประการ คือ จุดประสงค์ (objectives) เนื้อหาวิชา (content) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (organizing learning experiences) และการประเมินผล (evaluation) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่มเพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มให้ข้อมูลประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา ชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางและละเอียดลึกซึ้ง (ชาลิต ชูกำแพง, 2553 : 110) เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual Interview) ผู้วิจัยสามารถที่จะทำการสังเกตพฤติกรรม อากัปกริยาของบุคคลในกลุ่มสนทนาได้ และในขณะเดียวกันผู้วิจัยก็ได้ทำการซักถามในประเด็นที่สงสัยได้ (รัตนะ บัวสนธ์, 2551 : 112) ผลจากการสนทนากลุ่มส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองเป็นไปอย่างสะดวกและสำเร็จลุล่วงด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิทเธอร์ (Wither. 2000 : 2176-A) ได้ศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นและการศึกษาเฉพาะที่เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนและชุมชนกึ่งค้า แสนสุข (2551 : 125-126) หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องผ้าแพรลาวและอภิญญา อยู่สุข (2552 : 60) หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากสับปะรด พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบครบถ้วนเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นในระดับมาก

2. ผลการหาคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นที่สอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.03/85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ประสิทธิภาพที่เกิดจากเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.71 ซึ่งแสดงว่านักเรียนที่ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง มีผลการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงสูงขึ้นจากก่อนเรียน ร้อยละ 71 เนื่องจากการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมกลุ่มและการฝึกปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน ส่งผลให้ผู้เรียน

สามารถรับความรู้ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือเป็นการเรียนรู้ที่อาศัยการขบคิดพิจารณาให้เห็นเหตุผลตามความเป็นจริงและเรียนรู้จากการปฏิบัติฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ (ทึศนา เขมมณี, 2551 : 167-174) ซึ่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดหรือการเรียนรู้สูงสุด (maximum learning) เกิดจากการมีส่วนร่วมสูงสุด (maximum participation) และการบรรลุงานสูงสุด (maximum performance) (ประวิต เอราวรรณ์, 2551 : 196) ทั้งผู้วิจัยและภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมเป็นครูในบางแผนการจัดการเรียนรู้ นำนักเรียนไปเรียนที่แหล่งเรียนรู้ ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกษรรินทร์ ปัญญาคำ (2553 : 143-144) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องหนังสือประโมทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้เท่ากับ 85.79/84.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.73

2.2 นักเรียนจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่เป็นเช่นนี้ เป็นเพราะผู้วิจัยเน้นกระบวนการเรียนการสอนการเลือกใช้เกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับใช้ตัดสินให้ครอบคลุมคุณค่าด้านที่ต้องการประเมินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณค่า จะต้องพิจารณาถึงความสำคัญของบริบทและจุดเน้นของการประเมินในช่วงระยะที่ทำการประเมินนั้น ๆ ศิริชัย กาญจนวาสี (2552 : 91-92) และจิตพิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 197-202) ไม่ว่าจะเป็นการประเมินที่ยึดมุ่งหมายเป็นหลัก การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินทำให้เกิดทักษะในการปฏิบัติอย่างแท้จริง นำไปใช้ในชีวิตของตนเองและชุมชนได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนุพิศ อัครพิน (2553 : 7) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องผ้าฝ้ายย้อมสีเปลือกไม้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก การจัดเนื้อหา (Organization of Content) เป็นการจัดลำดับเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมกับนักเรียน โดยพิจารณาจากวุฒิภาวะความพร้อมของผู้เรียน ความปลอดภัยในการทำกิจกรรม กิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนด้วยมวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะเจตคติและคุณภาพการดำรงชีวิตโดยพยายามใช้ทรัพยากรท้องถิ่นภูมิปัญญาชาวบ้านให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของตนเองสำลี รักสุทธี (2544 : 11) และนิคม ชมพู่หลง (2545 : 89) มีความเห็นเพิ่ม เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในกระบวนการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้นักเรียนมีความรู้สึกผ่อนคลายในทางบวกคือรู้สึกชื่นชอบ รักและเห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นพอใจที่ดีในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน จึงดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งเป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดหวังอย่างยิ่ง เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติจริงได้สัมผัส ได้ลงมือปฏิบัติ ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น

เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยา กิรตินิตยา (2550 : 91-108) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการทอผ้าไหม ด้วยที่กระตูก สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เฉลิมรัตน์ ชาวไร่โชติ วัชรารักษ์ ยอดตลาดและสุดารัตน์ ยอดดำเนิน (2551 : 124-126) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ จากผ้าใยกล้วยกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนที่ผ่านการเรียนรู้ตามหลักสูตร มีความพึงพอใจในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

1.1 ก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ครูหรือผู้ใช้หลักสูตรควรศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตรให้เข้าใจ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานได้นำเอาเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณมาใช้ร่วมกัน ดังนั้นผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งหากสถานศึกษาและครูที่สอนจะได้ ทำความเข้าใจให้ดีกว่าก่อนที่จะนำเอาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองไปใช้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร อาจยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรม โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมากที่สุด เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ โดยครูและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้และปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง ควรทำการวิจัยเพื่อใช้กับ ประชากรในวงกว้าง เช่น ใช้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับจังหวัด เป็นต้น เพื่อเป็นการปลูกฝังให้นักเรียน มีความรักความภูมิใจและอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน

2.2 ควรวิจัยเชิงประเมิณเพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรระยะยาว

2.3 การมีส่วนร่วมในการวิจัยของผู้ที่เกี่ยวข้องผลได้หลักสูตรที่สนองความต้องการของชุมชน ดังนั้นควรให้ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาเพื่อการสนับสนุนส่งเสริม ในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งคำ แสนสุข. (2551). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องผ้าแพรวลาวสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- เกษชรินทร์ ปัญญาคำ. (2553). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องหนังประโมทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 : การวิจัยแบบผสมวิธี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ฉันท ชาติทอง. (2550). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์
- จรรยา กิรตินิตยา. (2550). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การทอผ้าไหม ด้วยกี่กระตุกสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : อลิ้นเพชร.
- เฉลิมรัตน์ ชาวโชนี วัชรภรณ์ ยอดตลาดและสุดารัตน์ ยอดดำเนิน. (2551). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการผลิตกล้วยจากผ้าใยกล้วย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2551). การพัฒนาหลักสูตร. มหาวิทยาลัยสารคาม, มหาสารคาม
- . (2553). การวิจัยหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยสารคาม, มหาสารคาม
- ทศนา แวมมณี. (2551). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระชัย สุขสด. (2544). การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,
- นัฐณรงค์ กบรัตน์. (2549). เอกสารประกอบการสอน รายวิชาทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม
- นิคม ชมพูหลง. (2545). วิธีการและขั้นตอนพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- นุพิศ อัคริน. (2553). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องผ้าฝ้ายย้อมสีเปลือกไม้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุนารายณ์วิทยา : การวิจัยแบบผสมวิธี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ประวิต เอวารรณ์. (2551). การวิจัยและการพัฒนาองค์กรในโรงเรียน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม
- ปิยะพร กัญชนะ. (2546). วันเวลาของผ้าไทย. กรุงเทพฯ : ที เจ เจ.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2551). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : แอล.ที.เพลส.
- เรื่อนขวัญ ศรีวรสาร. (2550). อิทธิพลของครูสอนภาษาอังกฤษต่อความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ศิริชัย กาญจนวสี. (2552). ทฤษฎีการประเมิน (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่ : The Knowledge Center.
- สำลี รักสุทธีและคนอื่นๆ. (2544). **เทคนิควิธีการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ**. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- อภิญา อยู่สุข. (2552). **การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากสับปะรดสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**.
กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- Taba, Hilda. (1962). **Curriculum Development Theory into Practice**. New York : Harcourt, Brece & World.
- Tyler, Ralph W. (1949). **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago : University of Chicago Press.
- Wither, Sarah E. (2000). **Local Curriculum Development and Place-based Education Dissertation**. Colorado : University of Denver.